

SCR Heatime – zkušenosti veterinárního lékaře

V uplynulých měsících jsme vám přinesli reportáže pojednávající o aktuálně nejmodernější dostupné technologii monitorování pohybové aktivity a přímého měření přežvykávání z podniků v Municích, Mrákově a Meclově. Protože se strhla obrovská vlna zájmu a dotazů, rozhodli jsme se v započatém trendu pokračovat a přinášet reálné zkušenosti a odpovědi chovatelů a specialistů. Tentokrát jsme na téma efektivnosti využití systému SCR diskutovali s MVDr. Jiřím Davídkem.

Praktický pohled na monitoring přežvykávání

Na myšlenku, přinést chovatelům informace z jiného úhlu pohledu – a to veterinárního, nás přivedlo právě množství reakcí a dotazů na téma co nejlepšího a nejefektivnějšího využití této moderní technologie. V osobě MVDr. Davídka jsme viděli ideální volbu nejen proto, že je mezi chovateli velmi známý a uznávaný, ale také z důvodu, že má se systémem SCR Heatime již dlouhodobé vlastní zkušenosti v některých spolupracujících chovech. Díky tomu jsou jeho názory a odpovědi praktické, podložené a chovatelsky přínosné.

Jak byste shrnul a vyhodnotil dnešní způsoby vyhledávání říjí a řešení reprodukce?

Základní systémy managementu reprodukce jsou následující: vyhledávání říjí „ručně“, hormonální protokoly a více či méně sofistikované systémy automatického vyhledávání říjí. Každá z těchto metod má svoje výhody i nevýhody.

Klasický způsob vyhledávání říjí

Ruční vyhledávání je klasický a také nejlevnější způsob vyhledávání říjí. Nicméně kromě toho, že ve skutečnosti náklady nejsou výrazně nižší, ukazuje se v současné době také jako nejméně efektivní z pohledu času. Zkrátka, podniky nemají možnost ani vůli nechat lidi jen tak zevlovat ve stájích a hledat říje.

Hormonální protokoly

Pak následují systémy hormonálních postupů – ať už ty nejjednodušší, nebo vypracovanější, tedy načasova-

vané inseminace. Tato varianta má určitě svůj význam a roli. Ani ta ale není pro každého výhodná, protože vyžaduje přinejmenším přesné dodržení protokolů. Navíc do budoucna může být její používání ovlivněno přístupem veřejnosti k používání hormonů. Silnou stránkou načasovaných inseminací je, že všechny krávy jsou synchronizované najednou a reprodukce se tak dá naplánovat. Na druhou stranu ale ze zkušenosti vím a mnohokrát se potvrdilo, že limitem pro podniky, které jedou čistě na synchronizaci a nevyhledávají říje u krav, které po předchozí načasované inseminaci nezabřezly, je, že jsou tato zvířata inseminována až po diagnostice březosti a jejich opětovné synchronizaci, čímž chovatel ztrácí čas. Záleží ale vždy na systému a jeho provedení.

Automatizované systémy vyhledávání říjí

A pak jsou tu automatizované systémy. Ty jsou čím dál žádanější, používanější, modernější a stále se vylepšují a jsou pro chovatele větším přínosem. Od původních, které dokázaly hůře či lépe vyhledávat říje pouze na základě pohybové aktivity, se posouváme postupně k těm sofistikovanějším. Ty už hodnotí nejen pohybovou aktivitu, ale i přežvykávání a mnoho dalších ukazatelů a vše na vysoké úrovni vyhodnocují.

U takového systému je výhoda, že pokud je zároveň uživatelsky přívětivý a přehledný jako třeba Heatime od SCR, nejen dobře vyhledá u cyklujících krav říje, ale dovede i velmi přesně načasovat dobu inseminace. Tyto moderní systémy to podle zku-

šeností umí přesněji než ostatní zmíněné způsoby.

Vidíte u automatizovaných systémů nějaké slabiny?

Řekl bych, že pokud může něco bránit jejich zavedení, pak by to mohla být vstupní investice. To je z mého pohledu ale zavádějící, protože v praxi reálně vidím, že tato technologie, pokud se s ní správně pracuje, má velmi rychlou návratnost.

Dalším faktorem může být ochota lidí pracovat s počítačem. I to je ale v dnešní době v podstatě nezbytné a neměl by to být limit pro pořízení systému.

A jako poslední překážku pak mohou chovatelé vnímat (ne)ochotu insemináčnického technika přijet tehdy, kdy je to potřeba. K tomu je ale potřeba dodat, že i když jezdí insemináčnická tech-

nik jednou denně, není to zásadní komplikace. Jen je potřeba jeho návštěvy načasovat na dobu, kdy podle systému vychází u nejlépe krav ideální doba pro zapuštění.

Nicméně nedostatek insemináčnických techniků a jejich přílišná vytíženost jsou stejně limitující i u jiných způsobů vyhledávání říjí nebo systému reprodukce. To vnímám spíše jako problém zemědělství v ČR než systémů pro detekci říjí.

Rozhodně nelze říct, že všechny dostupné systémy vyhledávají říje stejně kvalitně. Je to závislé na více faktorech. Záleží na stáří systému, jeho kvalitě a efektivitě. Rozhodující také je, zda se data načítají kontinuálně v průběhu dne, nebo jen při příchodu na dojírnu. Pokud se ještě navíc dojí jen 2x denně, je tam obrovská časová

Jen za posledních dva a půl roku v České republice přibylo 10 000 senzorů SCR na 40 farmách

prodleva, než se chovatel o říjící se krávé dozví.

Jaká je vaše zkušenost se systémem SCR Heatime u jalovic?

Na podnicích, kde zavedli SCR, jsou výsledky reprodukce u jalovic vynikající - a to bych rád zdůraznil. Protože vyhledávání říjí u jalovic bývá kamelem úrazu. Cena lidské práce se počítá všude, takže často lidé jalovice nakrmí, vykydají a pak tam celý den nikdo není. U mých klientů, kteří používají Heatime, došlo k jednoznačnému zlepšení. A to jak ve vyhledávaných říjích, tak i v zabřezávání.

Zkušenost mám takovou, že se výrazně snížilo množství jalovic, které jsou jalové při vyšetření ultrazvukem. Zvířata jsou vyhledána včas a pokud už se přeběhnou, nahlásí je systém dřív, než dojdou do vyšetření sonografem. Takže podíl březích při vyšetření vychází běžně 90–100 %. Mohu říct, že jen výjimečně není některá březí.

Na podnicích, kde se s Heatime setkávám, to mělo všude opravdu velký přínos.

A jak systém hodnotíte u reprodukce krav?

U krav je výsledek podobný, a to už velmi brzy po zavedení. Nám se to ukázalo například nyní v Krásné Hoře, kde je systém SCR poměrně krátce. Ihned došlo ke zlepšení vyhledávání říjí, a i za tu krátkou dobu ke snížení počtu krav, které byly vyšetřované z důvodu, že neprojevovaly žádnou říjovou aktivitu. Jejich počet prudce poklesl. Odhadem se to snížilo minimálně o 50 %.

Dalším poznatkem je větší množství krav, které jsou březí při vyšetření ultrazvukem. Jejich podíl tu neklesl nikdy pod 65 %, většinou je to i více.

Jaké jsou další možnosti využití systému?

SCR používám v podnicích i pro upřesnění říjí po aplikaci prostaglandinů. Pak kombinujeme oba systémy. Slabinou použití prostaglandinu totiž je, že se těžko určuje správná doba inseminace. S pomocí sofistikovaných systémů vyhledávání říje je toto určení mnohem efektivnější.

V mnohých chovech se dělá velké množství reinseminací. Někteří chovatelé je dokonce dělají automaticky

po aplikaci prostaglandinů. Ve většině případů jde ale o špatné načasování inseminace (dříve, než nastala říje). I zde vidím systém SCR jako velmi efektivní, protože rozpozná, jestli a kdy má zvíře říjovou aktivitu a zda je tedy správný okamžik pro inseminaci.

Pokud se chovatel rozhoduje pro využití načasované inseminace pouze pro určitou skupinu krav, například s cystami nebo jiným problémem, i v těchto případech se nám využití systému SCR opravdu osvědčilo. Krávy, které se nám po načasované inseminaci přeběhnou, nahlásí systém spolehlivě dříve, než bychom na to přišli sonografickým vyšetřením. Tím šetříme čas a reprodukce je efektivnější.

Jako další zkušenost bych mohl uvést, že se pomocí systému odhalí spolehlivě acyklické krávy a lze je včas zařadit do programu, který s takovou situací umí pracovat. Například double ovsynch. Chovatel má tedy možnost reagovat dřív, než zvíře dojde do stádia, kdy je už pozdě.

Celkově lze říct, že u zdravých krav s detekovatelnými projevy říje je SCR schopný zcela nahradit hormonálně časovanou inseminaci. Pokud by tedy třeba v budoucnu přišla přísnější regulace hormonů, pak je to jediný způsob, jak reprodukci v dnešní době efektivně udržet na dobré úrovni.

Monitoring přežvykování – zdraví krav

Protože chovů, které využívají některou z dostupných technologií, je dnes už opravdu hodně, je možné určité srovnání. Z mého pohledu je monitoring přežvykování jednoznačně směr do budoucnosti. Příjem krmiva je určitě také důležitý parametr, ale o zdraví zvířete nemusí vypovídat přesně. Pokud například nesprávně sestavím krmnou dávku, pak se zvíře sice nažere, ale nebude mít dostatečný stimul k přežvykování. Hlášení založené na přežvykování je tedy přesnější a rychlejší.

V tuto chvíli už z praxe víme, že nám systém pomáhá najít zvířata, která by jinak unikla pozornosti chovatele. Jednoznačně ihned hlásí krávy, kterým poklesne přežvykování, tak-

že i zootechnik je může kontrolovat a případně s veterinářem konzultovat další postup. To je jak ze zootechnického, tak i veterinárního pohledu výrazné zlepšení v možnostech managementu stáda a jeho zdraví.

Jak chovy v případě hlášení postupují?

Často se nám osvědčuje v první fázi drench, který i bez účasti veterináře zvládnou podat ihned zootechnici v podniku. Ve většině případů se kráva – bez ohledu na důvod poklesu přežvykování – dobře „rozžvýká“ a aniž by propuklo avizované onemocnění, vrátí se do normálního stavu. V případech, kdy buď nezabere toto opatření, nebo je patrně nějaké konkrétní onemocnění, se pak řeší další postup podle aktuální situace a zdravotního problému, který se projeví. To už pak následuje vyšetření veterinárním lékařem a nasadí se cílená léčba.

S jakým předstihem rozpozná systém podle vaší zkušenosti nastupující onemocnění?

Většina podniků bez automatizace rozpoznává onemocnění u krav tak, že dojde k poklesu užitkovosti (nádoje), nebo podle změny chování – tedy vizuálních projevů. To je ovšem ve fázi, kdy už onemocnění propuklo a je v určitém stadiu.

Předstih systému oproti vizuálnímu rozpoznání odhaduji z praxe asi na dva dny. Což jednoznačně znamená:

- efektivnější a cílenější léčbu,
- výrazně levnější léčbu, protože nemusí být využita aplikace dražších a silnějších preparátů,
- je také mnohem větší šance na rychlé vyléčení nebo prevenci nemoci.

Reálně vidím, že mnoho krav se mi dnes ani nedostane oproti dřívějšímu „do ruky“, protože jim základní ošetření zootechnikem ihned pomůže a nemoc vůbec nedostane šanci.

A jak je to v poporodním období?

Úplně nejčastěji se systém využije právě zde. Je to nejrizikovější období. Pokud klesne přežvykování, může tato včasná intervence velmi pomoci. V chovech, kam jezdím, vychytá SCR nejvíce zvířata právě v tomto období.

Pokud kráva těžce onemocní na začátku laktace, ovlivní to:

- užitkovost v nastávající laktaci,
- reprodukci – protože u krav, které onemocní v té době, dojde k propadu tělesné kondice. Takové krávy budou vždy hůře březnout. Bývají acyklické a když už jsou inseminované, pak často nezůstávají březí a jsou to čekatelky na brakaci,
- zdraví – přinejmenším zvýšený počet somatických buněk a náchylnost k onemocněním v průběhu celé laktace. Princip je v tom, že pokud zvíře dostane jedno poporodní onemocnění, zvyšuje se pravděpodobnost, že dojde i k dalšímu. Pokud např. bude mít ketózu, nejspíš bude následovat i metritida, zvýší se riziko přetočení slezu, mastitidy...

Takže je to opět adepto na vyřazení – ať už z důvodu malé užitkovosti, častých zdravotních problémů, a nebo proto, že nezabřezne.

Máte vy sám nastavené postupy u vyhledaných krav?

Především je třeba říct, že dnes se mi „do ruky“ dostane mnohem méně zvířat než dříve. Zpravidla začínající onemocnění zvládne zootechnik díky včasnému zachytu svépomocí. Pokud ale přece jen onemocnění propukne, určuji v první řadě prognózu. Tedy – léčit, neléčit, jaká je historie zvířete, aktuální stav, jaký je výhled.

Když už se kráva léčí a je stanovená správná diagnóza, pak je léčba s pomocí SCR jednoznačně rychlejší, efektivnější i levnější.

Celkově mám s tímto izraelským systémem jen a jediné pozitivní zkušenosti. Na farmách, kde se využívá, mi nikdo neřekl, že by měnil. Chovatelé jsou spokojeni a nese jim to viditelné a hmatatelné výsledky. Já sám bych se nikdy nepostavil za systém, o kterém bych nebyl přesvědčený. SCR je ale pro zootechniky naprosto srozumitelný, přehledný, uživatelsky příjemný. Pracuje precizně a pokud ho chovatel využívá správně, má velmi rychlou návratnost a obrovský efekt jak v reprodukci, tak i zdraví.

Jana Jelínková
Eurofarm systems s. r. o.
Foto archiv firmy